Súd:	Krajský súd Banská Bystrica
Spisová značka:	11Co/28/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu:	6921201906
Dátum vydania rozhodnutia:	16. 10. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Jaroslav Gallo
ECLI:	ECLI:SK:KSBB:2024:6921201906.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Banskej Bystrici v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Jaroslava Galla a členov senátu JUDr. Jaroslava Mikulaja a JUDr. Klaudie Koskovej, v právnej veci žalobcov: 1/ mal. A. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, zast. otcom: D. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, 2/ D. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, 3/ E. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, prechodne bytom F., G. XXXX/XX, 4/ H. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, 5/ D. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, 6/ mal. I. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, zast. otcom: J. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, 7/ mal. B. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, zast. otcom: J. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, 8/ J. B., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom C. XX, všetci právne zastúpení: JUDr. Jozef Elsner, advokát, so sídlom 082 71 Lipany, Sabinovská 65, proti žalovaným: 1/ H. A., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom A. A., prechodne K. C. XXXX/XX, A. A., zast.: JUDr. Ján Miadok, Kalinčiakova 2, Banská Bystrica, korešpondenčná adresa: Banská Bystrica, Námestie SNP 2, 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group, IČO: 00 585 441, so sídlom Štefanovičova 4, Bratislava, zast.: JUDr. Felix Neupauer, advokát so sídlom Dvořákovo nábrežie 8/A, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, o odvolaní žalobcov 1/ až 8/ a žalovaného 2/ proti rozsudku Okresného súdu Rimavská Sobota sp. zn. 16C/1/2021-157 zo dňa 30.10.2023, v spojení s opravným uznesením sp. zn. 16C/1/2021-210 zo dňa 29.01.2024, takto

r o z h o d o l :

I. Rozsudok okresného súdu sp. zn. 16C/1/2021-157 zo dňa 30.10.2023, v spojení s opravným uznesením sp. zn. 16C/1/2021-210 zo dňa 29.01.2024 p o t v r d z u j e.

II. Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Odvolaním napadnutým rozsudkom (v spojení s opravným uznesením), okresný súd ako súd prvej inštancie o nároku žalobcov 1/ až 8/ o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch rozhodol tak, že:
„I. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 1/ sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.
II. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 2/ sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.
III. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobkyni 3/ sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.
IV. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 4/ sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.

V. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 5/ sumu 10.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.
VI. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobkyni 6/ sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.
VII. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 7/ sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.
VIII. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 8/ sumu 10.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného.
IX. Žaloba v prevyšujúcej časti sa zamieta.
X. Žalobcom 1/ až 8/ sa priznáva nárok na náhradu trov konania voči žalovaným 1/ a 2/ s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého žalovaného."

2. Žalobcovia 1/ až 8/ sa žalobou zo dňa 23.06.2021 domáhali voči žalovaným 1/ a 2/ náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ"), pričom žiadali, aby žalovaní boli zaviazaní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom, každému z nich osobitne, sumu vo výške 35.000 eur. Žalobcovia 5/ a 8/ si voči žalovaným uplatnili aj nárok na úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 35.000 eur odo dňa doručenia žaloby poslednému zo žalovaných do zaplatenia. Žalobcovia si uvedené nároky uplatnili ako pozostalí po L. B., nar. XX.XX.XXXX, naposledy bytom C. XX - obeti dopravnej nehody zo dňa 04.07.2020 a súčasne vodičovi osobného motorového vozidla značky Peugeot 206 s EČV: M. (ďalej len „Peugeot"), ktorá bola zavinená žalovaným 1/ - druhým účastníkom nehody a súčasne vodičom osobného motorového vozila značky VW Passat s EČV: A. (ďalej len „VW Passat").

3. Nárok žalobcov 1/ až 8/ právne posúdil podľa ustanovení § 11, 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov). Výšku náhrady nemajetkovej ujmy určil s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy, okolností, za ktorých došlo k porušeniu osobnostného práva tak, aby zadosťučinenie za vzniknutú nemajetkovú ujmu bolo primerané. O trovách konania rozhodol s poukazom na ust. § 255 ods. 1 CSP (zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok), s prihliadnutím na pomer úspechu strán vo veci, pričom žalobcom priznal plnú náhradu trov konania z prisúdenej sumy.

4. Proti rozsudku okresného súdu podali odvolanie žalobcovia 1/ až 8/ ako aj žalovaný 2/.

5. Žalobcovia 1/ až 8/ v odvolaní uviedli, že súčasťou práva na ochranu osobnosti je právo na súkromie a rodinný život. Strata milovanej osoby - otca a starého otca je stratou, ktorá sa nedá ničím nahradiť. Náhrada nemajetkovej ujmy má slúžiť na zmiernenie nepriaznivých následkov neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti. Žiaden zákon neurčuje maximálnu (minimálnu) výšku nemajetkovej ujmy. Nemajetková ujma môže byť priznaná súdom vo výške až niekoľko desiatok tisíc Eur. V tejto súvislosti poukázali na Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 288/2017 zo dňa 05.12.2017 zverejneného v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu SR pod č. 46/2017. Podľa názoru žalobcov, aby sa predišlo svojvôli, mala by byť stanovená „objektivizovaná exaktná suma", ktorá by stanovila základ pre výšku odškodnenia tak, aby bola výrazom koherentnosti (jednotnosti) právneho poriadku ako celku. V tomto prípade pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy je potrebné pozrieť sa na sumu cez limit poistného plnenia, ktorý je v zmysle § 7 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. nastavený na 5.240.000,- Eur za škodu podľa § 4 ods. 2 písm. a) a náklady podľa § 4 ods. 3 bez ohľadu na počet zranených alebo usmrtených, pričom priznaná nemajetková ujma pre žalobcov predstavuje iba minimálne % zo stanoveného limitu. Na základe uvedeného sa žalobcovia 1/ až 8/ domáhali vyhovenia žalobe a priznaní sumy 35.000,- Eur pre každého žalobcu, ako náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

6. Žalovaný 2/ v odvolaní proti rozsudku okresného súdu namietal, že okresný súd sa nedostatočne vysporiadal so špecifickým skutkovým stavom, t. j. s rôznorodosťou vzťahov žalobcov k nebohému poškodenému. V žalobe absentovali akékoľvek relevantné skutkové tvrdenia, ktorými by bolo možné odôvodniť a priznať sumu požadovanú žalobcami. Výsluchy žalobcov 1/ až 4/ a 6/ a 7/ neboli v konaní navrhnuté, ani vykonané, napriek skutočnosti, že žaloba vo vzťahu aj k týmto žalobcom žiadne konkrétne

a uchopiteľné skutkové tvrdenia neobsahuje. Bremeno na preukázaní rozsahu zásahu, intenzity väzieb dopadu do ďalšieho života zaťažuje žalobcov, ktorí nedokázali produkovať dostatočné a vo vzťahu k primeranosti výšky následne konfrontovateľné tvrdenia, a preto z ich strany nedošlo k uneseniu dôkazného bremena. Priznanie náhrady nemajetkovej ujmy okresným súdom v danej výške je preto nedostatočne odôvodnené. Žalovaný 2/ tiež namietol rozhodnutie v časti trov konania. Podľa názoru žalovaného 2/ mal byť akceptovaný princíp úspešnosti, a malo byť rozhodnuté v prospech žalovaného 2/, resp. v zmysle § 255 ods. 2 CSP nemali byť trovy konania priznanej zo žiadnej strán vzhľadom na čiastočný úspech. Žalovaný 2/ na základe uvedených skutočností navrhol rozsudok okresného súdu zmeniť, priznať žalobcom náhradu nemajetkovej ujmy v zníženej výške, resp. vo vzťahu k žalobcom, ku ktorým v konaní absentujú právne aj skutkové dôvody a dôkazy na jej priznanie čo i len v časti, zamietnuť.

7. Písomné vyjadrenia strán k vzájomným odvolaniam podané neboli.

8. Krajský súd v Banskej Bystrici, ako odvolací súd, viazaný rozsahom odvolania (§ 379 CSP), viazaný odvolacími dôvodmi (§ 380 ods. 1, 2 CSP), prejednal odvolania žalobcov 1/ až 8/ a žalovaného 2/ bez nariadenia pojednávania (a contrario § 385 ods. 1 CSP), a rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1, 2 CSP.

9. Podľa § 387 ods. 1 CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Podľa ods. 2, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

10. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, preto sa obmedzuje len na skonštatovanie správnosti týchto dôvodov, so zdôraznením ďalších dôvodov, vzhľadom na odvolacie námietky tak žalobcov 1/ až 8/, ako aj žalovaného 2/. Okresný súd zrozumiteľným a vyčerpávajúcim spôsobom uviedol dôvody, na základe ktorých rozhodol, jeho úvahy vychádzajú zo skutkových okolností, a sú logické, legitímne a právne akceptovateľné. Náležite zistil skutkový stav a vec správne právne posúdil a s týmto posúdením súhlasí odvolací súd. Okresný súd sa v odôvodnení rozsudku dôsledne zaoberal aj námietkami, ktoré opakovane aj v odvolacom konaní namietajú tak žalobcovia 1/ až 8/, ako aj žalovaný 2/. Nie je preto úlohou odvolacieho súdu, a ani účelné, tieto opakovane uvádzať. Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok, a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom okresného súdu vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. V tomto zmysle rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

11. Podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmenách a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu škody na zdraví, inej ujmy a nákladov pri usmrtení.

12. Pre účely tohto zákona treba pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým (po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla) z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Účelom poistenia za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k uvedenému zákonu je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného (pozri aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/214/3019 zo dňa 30.09.2020). Škodou pre účely povinného zmluvného poistenia je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla (viď judikát Najvyššieho súdu SR publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod číslom 61/2018).

13. Judikatúra Európskeho súdneho dvora a tiež judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je ustálená tom závere, že právny základ nároku na odškodnenie pozostalých príbuzných obetí dopravných nehôd je daný, keď táto ujma je spôsobená neoprávnenými zásahmi do osobnostnej sféry poškodených, t.j. pozostalých po obetiach v dôsledku dopravných nehôd a odráža tiež vnútorné prežívanie následkov dopravnej nehody v podobe straty príbuzného pocitom smútku, ktoré výrazne negatívne ovplyvňujú kvalitu ďalšieho života a dôvodne ju dotknutá osoba pociťuje ako ujmu utrpenú v dôsledku straty blízkeho príbuzného pri dopravnej nehode. Práve dopravnou nehodou dochádza k mimoriadne negatívnym zmenám v súkromnom a rodinnom živote poškodených pozostalých, ktoré zásahy a ich dôsledky sú imateriálnej povahy. Uvedené zásahy do osobnostných práv jednotlivých poškodených tak majú charakter predovšetkým negatívnych pocitov smútku, žiaľu, beznádeje a iných negatívnych prežívaní, ktoré výrazne negatívne zasahujú do osobnostných práv fyzickej osoby v jej súkromnej, rodinnej sfére a výrazne ochudobňujú rodinný život v zmysle straty blízkeho príbuzného, s ktorým do času pred dopravnou nehodou život zdieľali, s ktorým denne žili v priamom kontakte, v dôsledku ktorej poškodení príbuzní výrazne a citeľne strádajú oblasti súkromného a rodinného života.

14. Vo vzťahu k odvolaniu žalovaného 2/ a jeho odvolacej námietke, že okresný súd sa nedostatočne vysporiadal s daným špecifickým skutkovým stavom, t.j. s rôznorodosťou vzťahov žalobcu k nebohému poškodenému a že v žalobe absentovali akékoľvek relevantné skutkové tvrdenia, ktorými by bolo možné odôvodniť a priznať sumu požadovanú žalobcami a že žalobcovia nedokázali produkovať dostatočné, a vo vzťahu k primeranosti výšky následne konfrontovať preukázateľné tvrdenia, a preto z ich strany nedošlo k uneseniu dôkazného bremena v takom rozsahu, ktorý by odôvodňoval priznanie vo výške v akej dospel okresný súd, respektíve priznanie vôbec, sa odvolací súd s názorom žalovaného 2/ nestotožňuje.

15. Okresný súd zásah do osobnostných práv žalobcov, najmä do práva na ochranu rodinného života, jasne a zrozumiteľne odôvodnil u každého zo žalobcov zvlášť. Najintenzívnejší zásah do práva na ochranu rodinného života súd videl u žalobcov 5/ a 8/, ktorí v dôsledku úmrtia otca prišli o biologicky, emocionálne a rodine veľmi blízku osobu, ktorý poškodený pre nich predstavoval jediného žijúceho rodiča, keďže pred rokmi im zomrela matka. Aj z ich výpovedi na pojednávaní dňa 22.06.2023 vyplynulo, že stratili akúkoľvek možnosť prežívať s poškodeným plnohodnotný rodinný život, zdieľať s ním svoje radosti a starosti, radiť sa s ním a rozvíjať svoju osobnosť pod vplyvom jeho mužského vzoru prezentovaného poškodeným osobne. Jeho stratu pociťujú intenzívne a prežívajú silné emócie smútku a bolesti, aj keď poškodený nežil so žalobcami v spoločnej domácnosti, nakoľko jeho synovia žalobcovia 5/ a 8/ už mali svoje rodiny a vytvorené vlastné domácnosti, ktorých členmi, boli aj vnuci poškodeného, žalobcovia 1/ až 4/, 6/ a 7/. Žalobcovia a poškodený sa vzájomne pravidelne navštevovali, práve z týchto dôvodov žalobcom 5/ a 8/ okresný súd priznal vyššiu sumu náhrady nemajetkovej ujmy, ako u ostatných žalobcov. Okresný súd zásah do osobnostných práv odôvodnil aj vo vzťahu k žalobcom 1/ až 4/, 6/ a 7/, kde konštatoval, že intenzita tejto závažnosti je nižšia, ako u žalobcov 5/ a 8/. Závažnosť zásahu pri týchto žalobcoch odôvodnil tým, že v dôsledku úmrtia ich starého otca prišli o akúkoľvek možnosť prežívať s ním rodinný život, najmä sa navštevovať, zdieľať radosti, starosti, radiť sa, pomáhať si formovať svoju osobnosť pod priamym osobným a pozitívnym vplyvom. U plnoletých žalobcov 2/, 3/, 4/ okresný súd osobitne uviedol, že vzhľadom na ich vek im síce bolo umožnené vytvoriť si veľmi blízky vzťah so starým otcom po dlhšiu dobu, avšak v dôsledku náhleho úmrtia starého otca im bolo znemožnené, tento vzťah naďalej rozvíjať a prehlbovať. Osobitne okresný súd odôvodnil zásah do osobnostných práv aj ju žalobcov 6/ a 7/ (v predškolskom veku a tínedžerskom veku), kedy náhlym úmrtím starého otca im bolo znemožnené vytvoriť si s ním taký hlboký, blízky vzťah, aký je možné dosiahnuť len dlhodobým osobným kontaktom tak, ako tomu bolo pri ostatných plnoletých vnukoch.

16. Súd prvej inštancie pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy správne prihliadol na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy, ako aj na okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu došlo. Závažnosť vzniknutej ujmy žalobcov 1/ až 8/ a jej dôsledky mal riadne preukázané výsledkami vykonaného dokazovania. Je potrebné uviesť, že smrťou ich blízkeho príbuzného došlo k nenávratnej deštrukcii dovtedajších osobnostných a rodinných vzťahov. Vzhľadom na intenzitu tohto zásahu a jeho nenapraviteľné následky je morálne zadosťučinenie nepostačujúce, v dôsledku čoho správne okresný súd rozhodol, že žalobcom patrí náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka). Výška tejto náhrady, ktorú okresný súd žalobcom priznal je primeraná všetkým relevantným okolnostiam (pozri aj rozhodnutie NS SR sp. zn. 3Cdo/174/2019). V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na to, že žalobcovia opodstatnenosť žaloby vyvodzujú zo zásahu do širokej

škály osobnostných práv, najmä práva na rodinný život, ktoré zahŕňa aj právo fyzickej osoby vytvárať a udržiavať vzťahy s inými ľudskými bytosťami, najmä v oblasti citovej tak, aby sa fyzická osoba mohla v budúcnosti rozvíjať a napĺňať vlastnú osobnosť. Smrťou otca a starého otca žalobcov došlo k náhlemu prerušeniu možnosti vytvárať a udržiavať rodinné vzťahy, a tým pádom rozvíjať a napĺňať vlastnú osobnosť. Skutočnosť, že žalovaný 2/ sa nestotožňuje so záverom okresného súdu neznamená, že rozsudok okresného súdu je zaťažený vadou nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti.

17. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Cdo/265/2009 zo dňa 17.02.2011, ktorý okrem iného uviedol: "ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život, môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni napĺňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločenstva (vzťahu) s blízkou osobou“. V uvedenom rozhodnutí bolo tiež konštatované, že „zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby spôsobeneý protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti“. Odvolanie žalovaného 2/ vo veci samej preto odvolací súd považoval za nedôvodné.

18. Výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v odvolaniach namietali jednak žalovaný 2/, ktorý požadoval priznať žalobcom náhradu nemajetkovej ujmy v zníženej výške, resp. žalobu zamietnuť, ako aj žalobcovia 1/ až 8/, ktorí žiadali priznať náhradu nemajetkovej ujmy po 35.000,- EUR v prospech každého žalobcu.

19. Okresný súd v súvislosti s náhradou nemajetkovej ujmy správne nárok žalobcov 1/ až 8/ posúdil v intenciách § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka.

20. Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa ods. 1, najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Podľa ods. 3, výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

21. Ustanovenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka je právnou úpravou, zmyslom ktorej je odstránenie následkov zásahu do práv na ochranu osobnosti, a nie „finančné odškodnenie“. Z ust. § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka vyplýva, ktoré skutočnosti je treba pri určení výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch zohľadniť, pričom sú nimi: a) závažnosť vzniknutej ujmy, b) okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. V zákone vymenované skutočnosti významné pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch predstavujú vo vzťahu k vyššie uvedeným kritériám iba zovšeobecnenie vyššie uvedených rozhodných skutočností akcentovaných ESĽP. V prípade závažnosti ujmy je treba zohľadňovať predovšetkým subjektívne hľadiská na strane osoby, do práv ktorej bolo zasiahnuté. Dôležité je teda zistenie, či osoba, do práv ktorej bolo zasiahnuté, objektívne to vníma ako závažnú ujmu, najmä so zreteľom na intenzitu, povahu, trvanie a rozsah nepriaznivého pôsobenia zásahu.

22. Priznanie zadosťučinenia v peniazoch súdom predpokladá naplnenie radu zákonných predpokladov, ktoré súčasne musia byť súdu skutočne známe a pre daný prípad individualizované. Určujúcim je okrem iného predovšetkým zistenie, že v konkrétnom prípade ide o nemajetkovú ujmu vzniknutú v osobnostnej sfére fyzickej osoby, ktorú táto fyzická osoba objektívne, najmä vzhľadom k povahe, intenzite trvania a rozsahu pôsobenia nepriaznivého následku môže pociťovať a prežívať ako závažnú. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka je jediným z čiastkových a relatívne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia, ako rýdzo osobnostné právo na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv, nepostačuje.

23. Podľa ustanovenia § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka možno priznať postihnutej fyzickej osobe tiež peňažné zadosťučinenie za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do osobnostného práva na súkromný a rodinný život v dôsledku usmrtenia blízkej osoby. Toto ustanovenie nevymedzuje prípadnú hranicu pre určenie výšky náhrady. Hovorí iba o tom, že zadosťučinenie musí byť primerané. Určenie výšky nároku na prisúdenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sa preto zisťuje značne obtiažne. Pokiaľ je takýto nárok uplatnený na súde, túto výšku určí súd podľa svojej voľnej úvahy, avšak aj tá podlieha hodnoteniu. Aj keď je výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch predmetom voľnej úvahy súdu, nie je to nepreskúmateľná oblasť. Podľa názoru odvolacieho súdu okresný súd vychádzal z riadne zisteného skutkového stavu a na základe neho založil svoje rozhodnutie na konkrétnych preskúmateľných hľadiskách a dôkazoch, ktoré preukazovali jednak závažnosť vzniknutej ujmy a jednak okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Okresný súd svoju úvahu riadne odôvodnil a uviedol aj jednotlivé kritériá, na základe čoho posudzoval priznanie výšky nemajetkovej ujmy v prospech toho-ktorého zo žalobcov 1/ až 8/. Uvedené kritériá tak ako ich posúdil okresný súd, zodpovedajú princípom primeranosti aj s poukazom na rozhodovaciu prax súdov. Okresný súd prihliadol na všetky okolnosti, za ktorých došlo k neoprávnenému zásahu do práva na ochranu osobnosti u všetkých žalobcov 1/ až 8/ jednotlivo a prihliadol aj na závažnosť, trvalosť a absolútnu neodčiniteľnosť tohto zásahu. Rozhodnutie okresného súdu vo vzťahu k žalobcom 1/ až 8/ ohľadne výšky náhrady nemajetkovej ujmy spĺňa kritériá primeranosti, proporcionality a spravodlivosti. Prihliadol na to, že došlo k nenapraviteľnej ujme v rodinnom a súkromnom živote žalobcov, k strate milovanej osoby a že žalobcovia utrpeli veľmi ťažkú citovú ujmu. Zohľadnil rodinné vzťahy medzi žalobcami a obeťou dopravnej nehody, pričom osobitne prihliadol na to, že žalobcovia 5/ a 8/ boli synovia poškodeného a žalobcovia 1/ až 4/, 6/ a 7/ vnučka a vnuci poškodeného. Prihliadol na kvalitu vzájomného vzťahu medzi pozostalými a poškodeným (zomrelou osobou) a preto odvolací súd sa nestotožnil s názorom, tak žalobcov 1/ až 8/, ako ani žalovaného 2/, že by okresný súd určil neprimeranú výšku náhrady nemajetkovej ujmy v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou súdov. Odvolací súd zdôrazňuje, že prístup súdov, nech by bol akokoľvek motivovaný pozitívnou snahou o dosiahnutie porovnateľného posúdenia veci v porovnateľných prípadoch, nemôže bez ďalšieho v potrebnej miere vystihnúť to, ako široko, mnohovrstevne a rozmanito je vnútorne rozčlenená (štrukturovaná) osobnosť každej fyzickej osoby, aké individuálne a neopakovateľné vzťahy vznikajú medzi ňou a jej rodinnými príslušníkmi a aké dôsledky spôsobuje násilné pretrhnutie väzieb vo vnútri rodiny, ku ktorým dochádza stratou člena rodiny. Je nespochybniteľné, že negatívny zásah do tejto osobnostnej sféry pôsobí zraňujúco, individuálne a rozmanito u každej fyzickej osoby inak, lebo každý človek, sama jeho podstata, jeho emócie, vzťahy k iným sú veľmi individuálne. Ľudia nevnímajú vždy rovnako okolnosti vonkajšieho sveta a aj ich vzťahy s inými vykazujú znaky osobitosti, neopakovateľnosti a jedinečnosti, vzhľadom na to, aj dôsledky zásahov do týchto osobnostných sfér života každého človeka sú vysoko individuálne.

24. Odvolací súd zároveň poukazuje na doposiaľ ustálenú rozhodovaciu prax v riešení otázky stanovenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (viď napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/18/2016, 3Cdo/153/2009, 3Cdo/106/2012, 4Cdo/171/2005, 5Cdo/126/2007, 7Cdo/180/2012, kde dovolací súd v sp. zn. 3Cdo/18/2016 konštatoval, že stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je síce vecou voľnej úvahy súdu, jeho úvaha musí byť ale náležite odôvodnená a vždy musí mať základ v takých konkrétnych skutkových zisteniach súdu, ktoré zohľadňuje individuálne okolnosti prejednávaného prípadu a so zreteľom na ne sú relevantné pre posúdenie primeranosti náhrady v zmysle § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka. K otázke výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy sa vyjadril dovolací súd aj v rozhodnutí sp. zn. 7Cdo/73/2021, v ktorom skonštatoval, že táto je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. K otázke výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa vyjadril aj Ústavný súd SR, a to v náleze sp. zn. III.ÚS 288/2017 z 05.12.2017, v ktorom skonštatoval, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy závisí vo veľkej miere na voľnej úvahe rozhodujúceho súdu, na druhej strane však táto úvaha neznamená priestor na svojvôľu či arbitrárnosť. Príslušný súd musí uskutočniť dokazovanie a následne na základe z neho vyplývajúcich skutkových zistení posúdiť, či táto ujma vznikla a aká bola závažná. Jej vznik pritom musí tvrdiť a doložiť navrhovateľ, ktorý nesie dôkazné bremeno. Príslušné závery súdu musia byť riadne odôvodnené a musia spočívať na logických a legitímnych faktoch.

25. Odvolací súd odkazuje aj na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 267/08, podľa ktorého v konaniach o ochranu osobnosti má fyzická osoba v súlade s § 13 ods. 2 OZ právo aj na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to najmä v prípadoch, ak došlo k zníženiu jej dôstojnosti či vážnosti v

spoločnosti. Pri určení jej výšky prihliada všeobecný súd hlavne na závažnosť vzniknutej ujmy, ako aj na okolnosti, za akých k porušeniu práv konkrétneho účastníka konania došlo. Ustanovenie § 13 ods. 3 OZ nelimituje súd pri priznaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy. Posúdenie týchto okolností ponecháva na úvahu súdu, ktorá však nemôže byť bezbrehá, ale musí spočívať na logických a legitímnych faktoch. Cieľom náhrady nemajetkovej ujmy v tomto prípade je primerane vyvážiť, príp. zmierniť nemajetkovú ujmu, ktorá žalobcom 1/ až 8/ vznikla v ich osobnostnej sfére v podobe citového utrpenia spôsobeného vnímaním smrti blízkej osoby a v dôsledku nemožnosti ďalej s ním rozvíjať vzájomné rodinné vzťahy. Na strane žalobcov smrťou otca a starého otca, ktorí s ním mali najužšie citové puto, vznikla tak závažná nemajetková ujma, že iná forma jej odškodnenia, resp. poskytnutia zadosťučinenia ako jej odčinenie v peniazoch, nie je spôsobilá ju dostatočne a úplne reparovať. Prisúdená náhrada nie je zjavne neprimeraná okolnostiam prípadu, zohľadňujúc životnú úroveň v krajine a nepredstavuje ani prostriedok neprípustného obohacovania.

26. Výšku priznanej náhrady nemajetkovej ujmy okresný súd riadne odôvodnil, pričom poukázal na to, že poškodený nežil so žalobcami v spoločnej domácnosti, žiadny so žalobcov nebol odkázaný na starostlivosť zo strany poškodeného, ani nebol na poškodenom závislý finančne alebo materiálne. Aj keď vzťahy medzi poškodeným a žalobcami 1/ až 8/ boli veľmi blízke a smrťou poškodeného následne žalobcovia nemajú možnosť prežívať s poškodením plnohodnotný rodinný život a v rámci neho rozvíjať sociálne, morálne, kultúrne a citové vzťahy po dlhú dobu, správne okresný súd rozhodol, keď priznal náhradu nemajetkovej ujmy vo vzťahu k žalobcom 5/ a 8/ vo výške 10.000.- EUR a vo vzťahu k žalobcom 1/ až 4/, 6/ a 7/ vo výške 5.000,- EUR s prihliadnutím na všetky vyššie uvedené okolnosti. Úvaha súdu pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy je riadne odôvodnená a spočíva na logických a legitímnych faktoch tak, ako to bolo aj vyššie uvedené, preto odvolací súd sa stotožňuje s rozhodnutím okresného súdu vo výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v prospech každého zo žalobcov 1/ až 8/. Odvolanie žalobcov 1/ až 8/, ako aj odvolanie žalovaného 2/ vo vzťahu k tejto námietke preto nepovažuje za dôvodné.

27. Žalovaný 2/ v odvolaní tiež namietol rozhodnutie okresného súdu o trovách konania z dôvodu neakceptovania pomerného úspechu. Odvolací súd sa nestotožňuje s názorom žalovaného 2/. Okresný súd pri rozhodnutí o trovách konania správne poukázal na to, že zásadu úspechu v zmysle § 255 ods. 1 CSP je potrebné uplatniť aj na konania, ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu. V takýchto prípadoch žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy, pričom priznanie takejto náhrady trov konania je zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu „úspech vo veci“, keďže úspech sa skúma čo do právneho základu a nie čo do výšky priznaného nároku. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje aj na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 475/2018 zo 04. februára 2021, podľa ktorého zmyslom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepčne celkom odchýliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Záver súdu absolútne vylučujúci osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu, nemožno akceptovať a takáto interpretácia § 255 Civilného sporového poriadku súdom nie je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky. Ústavný súd v zmysle citovaného rozhodnutia došiel k záveru, že ani nová právna úprava v zmysle Civilného sporového poriadku nevylučuje osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo úvahy súdu, ako v tomto prípade. Práve pri sporoch o ochranu osobnosti býva pravidlom, že žalobca svoju nemajetkovú ujmu ocení spravidla vyššie, ako na koľko mu ju odhadne súd podľa výsledkov vykonaného dokazovania. Nebolo by celkom spravodlivé a v súlade so satisfakčnou funkciou nemajetkovej ujmy požadovať od žalobcu, aby svoju ujmu podceňoval iba preto, aby potom nemusel hradiť trovy konania. Pri rozhodovaní o náhrade trov konania v tomto prípade treba rozlíšiť, čo je základné a čo sprevádzajúce (pozri k tomu napr. nález Ústavného súdu ČR III. ÚS 170/99). Za základňu sa považuje rozhodnutie, že do žalobcovho práva bolo zasiahnuté. Výška nemajetkovej ujmy je potom druhoradá a nadväzujúca. V tejto veci výška plnenia bola závislá od úvahy súdu, teda prípadom odôvodňujúcim osobitné posudzovanie úspechu a neúspechu v konaní s dôsledkami na rozhodovanie o trovách konania. Rozhodnutie okresného súdu preto aj v tejto časti odvolací súd považoval za správne. Do úvahy neprichádza ani rozhodovanie podľa § 257 CSP, podľa ktorého výnimočne súd nepriznú náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. V tomto prípade žalovaný 2/, ktorý v odvolaní poukázal na možnosť použitia tohto ustanovenia CSP, však neuviedol žiadne dôvody osobitného zreteľa, pre ktoré by súd nemal priznať náhradu trov konania. Dôvody hodné osobitného zreteľa nezistil ani odvolací súd. Uvedená vec nie je výnimočným

druhom konania, v konaní nedošlo k procesnej situácii, ktorá by odôvodňovala posudzovanie dôvodov hodných osobitného zreteľa a výnimočných okolností, preto pre použitie ust. § 257 CSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania nebol dôvod.

28. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP (ustanovenia o trovách konania pred súdom prvej inštancie sa použijú aj na odvolacie konanie) v nadväznosti na § 255 ods. 2 CSP (ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo). Obe odvolania, tak žalobcov 1/ až 8/, ako aj žalovaného 2/ boli nedôvodné, každá strana tak mala v odvolacom konaní úspech len čiastočný, preto odvolací súd o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

29. Rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov členov odvolacieho senátu 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak
a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP)

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak
a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Ak zákon na podanie nevyžaduje osobitné náležitosti, v podaní sa uvedie,
a) ktorému súdu je určené,
b) kto ho robí,
c) ktorej veci sa týka,
d) čo sa ním sleduje a
e) podpis.
(§ 127 ods. 1 CSP)

Ak ide o podanie urobené v prebiehajúcom konaní, náležitosťou podania je aj uvedenie spisovej značky tohto konania (§ 127 ods. 2 CSP).

Strany konania majú možnosť zvoliť si advokáta alebo obrátiť sa na Centrum právnej pomoci so žiadosťou o poskytnutie právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Žiadateľ, u ktorého hrozí nebezpečenstvo zmeškania lehoty, môže zároveň so žiadosťou požiadať centrum o predbežné poskytnutie právnej pomoci (§ 11 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa predchádzajúceho odseku neplatí, ak je
a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Ak má dovolanie vady podľa § 429 a dovolateľ na výzvu súdu prvej inštancie na odstránenie vád neodstráni vady, následkom neodstránenia vád dovolania je odmietnutie dovolania.